

Lihula tähistab oma 805. sünnipäeva ooperiga

Lavastaja Meelis Sarv ja heli- ja valguskunstnik Tiit Maivel mõeldavad mõisamäge. Koorid sinna, tantsijad tänna, solistid müürile.

2 × ARVO TARMULA

Meelis Sarv lavastab Lihula linnusemäel Karl August Hermannini „Uku ja Vanemuise”, osaleb 123 näitlejat ja muusikut.

KAIE ILVES
kaie@le.ee

Lihula linnusemägi teispäeva keskpäeval on suvekuumuses inimtühi. Siis keerab mõisa auringi peale üks auto teise järel, peatub, ukсед lähevad lahti, teele pudeneb asjaliku olemisega rahvast ja võtab suuna mõisa nurga taha linnusemüüri poole. Mõisaesine jääb uuesti tühjaks. Viimaks venib auringi mööda lähemale veel üks auto ja peatub. Välja astub rahvusoooperi Estonia solist René Soom, harjumuspärase fraki asemel seljas T-särk, ise pruuniks põlenud, sirutab konte ja kaob samuti nurga taha.

On 28. juuni. Kuus nädalat etenduseni. 8. juunil tuleb Lihula linnusemäel lavale „Uku ja Vanemuine” – Karl August Hermannini ooper. 28. juunil on lavastaja Meelis Sarv, osa soliste ja teisi ajaosalisi tulnud mängupaika üle vaatama. Mõnes mõttes võib seda nimetada ka esimeseks suureks prooviks, sest päris niisuguseid proove, millega ollakse teatris harjunud, ei tule. Ettevõtmine on nii grandioosne ja osalised nii palju ja hõivatuid, et nädalaks-paariks või kauemaks ei ole neid võimalik kohapeale saada.

Nii tulebki „Uku ja Vanemuine” lavale vaid ühe peaproovi-ga etenduse-eelsel päeval. Või õigemini ööl, sest ka etenduse algusaeg on ebaharilik: kell 22.30. Etendus kestab kaks tundi ja lõpeb pärast südaööd. Augustis sel ajal on Lihula linnusemäel kott-pime. Kottpimedas ooperit mängida on kahtlemata erakordne. Üldse on kogu ettevõtmises nii palju ebaharilikku, et ei teagi, kust alustada. Ooperi lavastamine ise on omaette vägitükk, aga „Uku ja Vanemuine” on Eesti esimene ooper. Teda on orkestreeritud ja lavastatud Eestis ka varem, Lihula lavastusele aga on

loomud dirigent ja muusikapedagoog Mati Põdra uue orkestratsiooni Hermannini käsikirjalise originaalpartituuri järgi. Ooperi lavastamise algataja, Kõmsi kooli juhataja Pille Saatmäe sõnul käidi partituuri muuseumis uurimas ja koopiaid tegemas.

Peaosades ooperitähed

Ooperiga tähistab Lihula oma 805. sünnipäeva ja selleks on mängupaik ning „Uku ja Vanemuine” nagu loodud – müstilised ristisõjaeelsed sündmused rulluvad lahti iidse linnusemäel. Näitlejad saavad mängupaika tõrvikurongkäigus, mis algab linna keskvaljakult suure kivi juurest. Publik võib neid oodata linnusemäel, aga võib tulla ka suure kivi juurde ja koos näitlejatega mäele marssida.

Ühtekokku on 8. augustil lavale 123 näitlejat, aga võib-olla ka rohkem. Pille Saatmäe on öelnud, et 123 on tegelikult ooperi lavastamist iseloomustav sõnamäng: üks-kaks-kolm ja valmis! Aga koorid (40 inimest), orkester (40 inimest), rahvatantsijad (neli rühma, kokku 40 inimest) ja solistid annavad 123 kokku küll. Või natuke rohkem. Ilus arv!

Peaosades on ainult (Lihulast või Lõuna-Läänemaalt pärit) ooperitähed (võis siis need, kellest varem või hiljem saavad tähed): René Soom, Vanemuise ooperisolist Märt Jakobson, dirigent ja laulja Endrik Üksvärav, tantsija ja koreograaf Argo Liik, muusikaakadeemias klassikalist laulmist õppivad Ursula Roomere, Kadri-Liis Kukk ja Hanno Mölderikivi. Ainus mittekohtalik päritolu staar on estraadilaulja Voldemar Kuslap Uku rollis. Kuslapit teispäeval linnusemäel ei ole, aga Soom on roninud hirmkõrgele linnusemüürile, lööb jalaga ettevaatlikult vastu maad nagu jalgealust proovides, paneb

Kadri-Liis Kukk hakkab laulma Salme osa.

käed puusa ja hõikab koolitatud baritoniga: „Tuleb kaine peaga hakata etendust tegema!” Oht pimedas müüri peal alla kukkuda on tõsine.

Esimeses suures proovis arutavad lavastaja Meelis Sarv ning heli- ja valguskunstnik Tiit Maivel, kuidas augustiööd ja kottpimedust paremini ära kasutada ning ise seejuures ellu jääda. Müür ise on nagu loodud videoinstallatsiooniks. Solistidele peaks aga ohtlikesse kohtadesse tõmmatama neoonteip, mille järgi liikuda – see helgib ja hoiatab.

Meelis Sarv ütleb, et tantsu lööma solistid müüril ei pea, aga see, et taevased väed Uku ja Va-

nemuine ehk Voldemar Kuslap ja Soom laulavad pilvepiiril, on kindel. Sarvik ehk Märt Jakobson toimetab vähe madalamal, taeva ja maa vahel, inimesed murukamaral – kolme tasapinnaga lava ja koguni looduslik.

„Ei mingit pappi ega porolooni. Ruum kõneleb enda eest,” ütleb Meelis Sarv.

Kui peaks hakkama vihmasadama, siis etendus ära ei jää. Vihmast saab etenduse osa. See, muide, on ka ainus etendus. Kes sel päeval ei tule, ei näe!!

Peale pimeduse, kõrge müüri ja vihma ei kardeta Lihulas eriti midagi. Viis aastat ooperi lavastamise mõtet mõlgutanud Pille

Karl August Hermannini „Uku ja Vanemuine”

- Esi(ja ainuke)etendus 8. augustil kell 22.30 Lihula linnusemäel
- Osades: Uku – Voldemar Kuslap, Vanemuine – René Soom, Sarvik – Märt Jakobson ja Argo Liik, Endel – Hanno Mölderikivi, Salme – Kadri-Liis Kukk, Hämarik – Ursula Roomere, Koit – Endrik Üksvärav
- Lihula muusikakooli orkester, Lihula ja Lõuna-Läänemaa koorid ja rahvatantsurühmad
- Lavastaja – Meelis Sarv
- Dirigent – Mati Põdra
- Kontsertmeister – Miina Järvi
- Valgustus ja heli – Tiit Maivel
- Etendus on tasuta, ühe vaheajaga ja kestab kokku umbes kaks tundi. Et toole ja pinke ei ole ja istuda tuleb murul, võtta kaasa piknikutekk.

Saatmäe ütleb, et on olnud kaks ööd magamata (viis aastat ja kaks ööd polegi nii hull, eks ole) ja kõige hullemad košmaarid neil juba läbi elanud. Nüüd pole muud, kui teha ja lavastada.

„Meil on üks etendus, aga mitte sellepärast, et ainult ühe korra saabki teha, sest kõik kukuvad ta nii suure hulga suurte staaridega hakkama saab. (Terroristide ja solistide vahe olevat see, et terroristidega saab läbi rääkida, solistidega ei saa.) Tegelikult on see Sarvel esimene ooper lavastada, aga mis seal ikka. Iseenesest

„Näitlejad on näitlejad. Mis seal muud on, kui et tekst pähe ja tulevad vasakult,” ütleb Meelis Sarv selle kohta, kuidas ta nii suure hulga suurte staaridega hakkama saab. (Terroristide ja solistide vahe olevat see, et terroristidega saab läbi rääkida, solistidega ei saa.) Tegelikult on see Sarvel esimene ooper lavastada, aga mis seal ikka. Iseenesest

„Näitlejad on näitlejad. Mis seal muud on, kui et tekst pähe ja tulevad vasakult,” ütleb Meelis Sarv selle kohta, kuidas ta nii suure hulga suurte staaridega hakkama saab. (Terroristide ja solistide vahe olevat see, et terroristidega saab läbi rääkida, solistidega ei saa.) Tegelikult on see Sarvel esimene ooper lavastada, aga mis seal ikka. Iseenesest

on tükk lihtne ja armas: mõnus ja helge, rahvusromantiline, natuke naiivne.

„Loodetavasti tuleb sellest Eesti esimese ooperi vääriline taies,” ütleb Sarv.

„See on üks hästi vana ja armas lugu, mõnus ja tahe,” nendib ka Voldemar Kuslap. Esimeses suures proovis teda ei ole ja Lihula linnusemäest on ta seni vaid mööda sõitnud. Uku roll seevastu Kuslapile võõras ei ole.

„Kunagi on teda tehtud, aga muidugi olen ma ta täiesti ära unustanud. Nüüd te ehmatasitegi mind oma telefonikõnega, et pean hakkama õppima.”

Kõige ilusam lauleldus

René Soomil on Vanemuise roll juba neljas kord laulda. „Minul läks kohe suu muigele ja oli hea meel. Ma ei kahelnud hetkekski, kas kaasa teha,” meenutab ta hetke, mil tegi Pille Saatmäe talle ettepaneku Lihula ooperis kaasa lüüa. Materjali valiku ja mängupaiga kohta leiab Soom ainult kiidusõnu. „Koht on mängukohana väga perspektiivikas. Paik ise ja kõik need õhtused ja poolõised värvid. Müra ei sega. Tükk ise on selgesti mõistetav. Ei ole liiga raske,” ütleb Soom.

Pärast suurt proovi mõisamäel suundub näiteseltskond Hermannini muusikat kuulama ja läbi ümisema. Sinna me Arvo Tarmulaga kaasa ei lähe, jätame proovitajad omaette, aga Pille Saatmäe ütleb pärast, et ümisesmine oli vaimustav: „Missugune hääle ilu ja meisterlikkus! Juba ainuüksi sellepärast tasus see asi ette võtta! Tahtmine on ja küll ta tuleb!”

Karl August Hermann ise on oma laulelduse kohta ütelnud: „Küll olen mina elus ilusaid ooperid näinud, kuid nii ilusat kui minu „Uku ja Vanemuine” mitte ühtegi!”